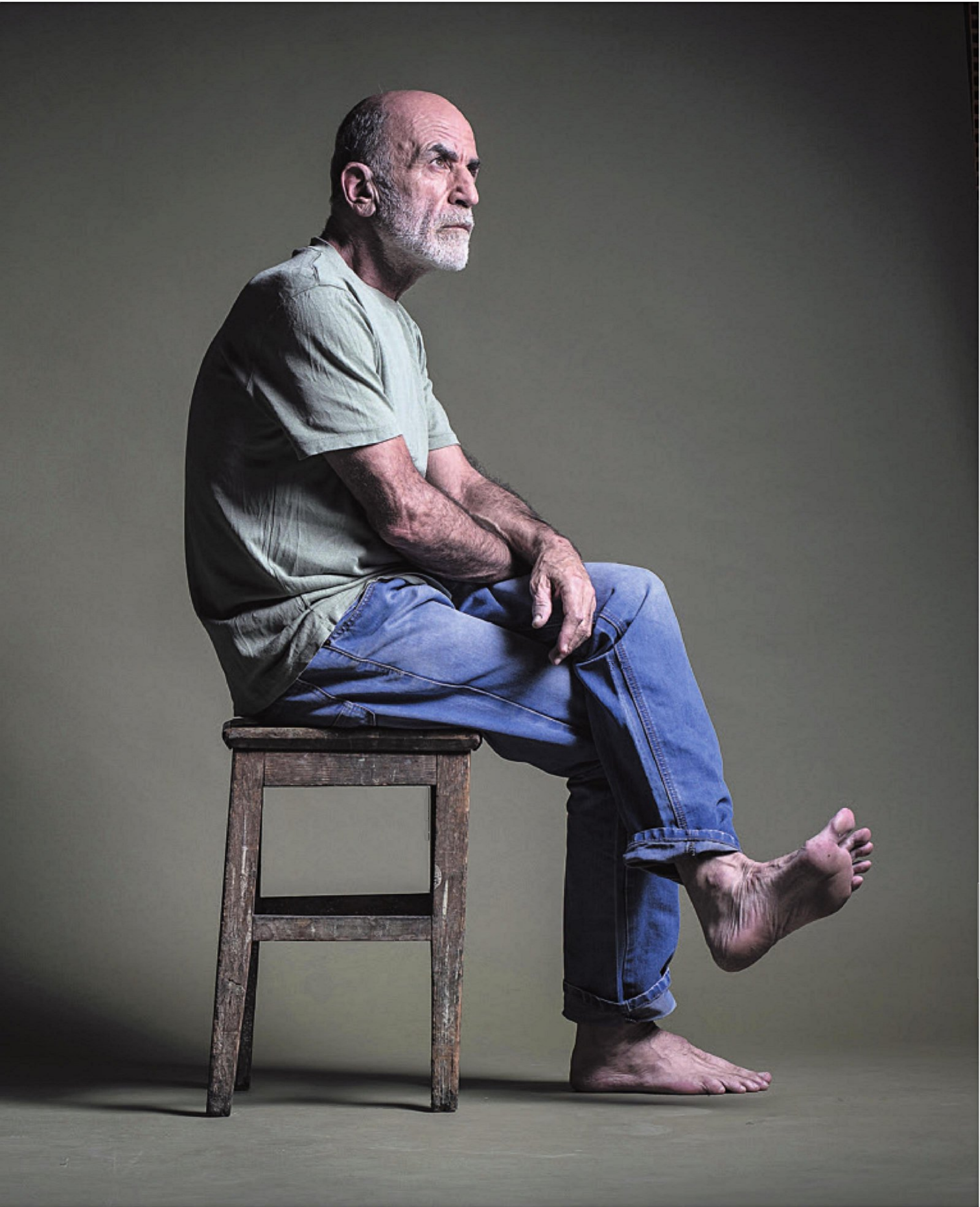

27.2x33.6	1/4	עמוד 54	ידיעות אחרונות - 7 ימים	27/09/2024	91696472-4
שאל - מאת רון כחליל - 70076					

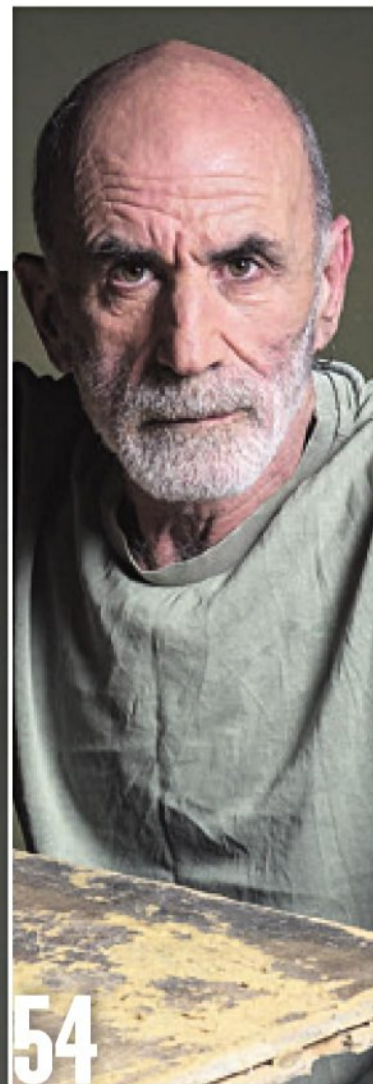

27.59x36.8	2/4	55	עמוד	7 ימים	27/09/2024	91696471-3
שאל - מאת רון כחילי - 70076						

54 אחד, לא חשוב מאיזו עדה

היוצר רון כחילי מלווה את המאבק המזרחי זה שנים, אבל היום יש לו מסר מפיץ לקיבוצים שמהם סלד עד 7 באוקטובר. למרות שהוא משתכנז, כהגדרתו, הוא חש תלוש בקפלן, מרגיש שמירי רגב עבדה עליו, ומעדיף להכין קפה מלעבוד על סרט / חן ארצי סרוך

54

חן ארצי סרוך + צילום: איליה מלניקוב

"זרקו אותנו, המזרחים, לשולי המדבר. בלי כלום. מהמקום הנורא הזה נולדו הביביזם והימין הקיצוני. זה החטא ועונשו"

בפרוץ המלחמה, רון כחילי, היוצר הדוקומנטרי שהכי מזוהה עם המאבק המזרחי, התחבר מחדש לכל מה שמעצבן אותו, משירי להקות צבאיות ועד ציונות. כשירד לו מזה, הוא התחיל לשכתב מחדש את ספרו "שאל", שתיאר טבח בקיבוצים עוד לפני שתסריט האימה התגשם. עכשיו הוא מספר למה הוא לא מוכן לוותר על ההשתכנזות שלו, ומה בכל זאת גרם לו להפסיק להגיע להפגנות בקפלן. ויש גם מסר מפיץ: "להגיד עכשיו 'די לקיבוץ' מה אני, חמאס?"

27.11x32.93	3/4	56	עמוד	7 ימים	27/09/2024	91696473-5
שאול - מאת רון כחליל - 70076						

תסריט הבלחות שכתב הפך למציאות. החורבן בעוטף

צילום: אלכס קולומובסקי, שלו שלום

כזה; באירופה לא. אבא שלי בא מבית קומוניסטי במצרים, ואגב – ברוב התנועות הקומוניסטיות בארצות ערב היו המון יהודים. אבא שלי נדבק בחידק הציוני, עלה לישראל לבר, נחשב לבוגר במשפחתו שלא דיברה איתו עד יום מותו בגלל זה. ראיתי איך הוא הולך ומקצין, הוא התחיל את חייו כקומוניסט וסיים כביסט. ראיתי את הטרגדיה אצלי בבית. הגיע לפה ציבור משכיל, נאור, לבנטיני, קוסמופוליטי. אנשים שהקימו עיתונים, היו סוחרים, היו אינטלקטואלים, ופה הם נחשבו לאבק. אני רואה את הטרגדיה המזרחית אצלי בבית.”

× × ×

כחלילי לא רופק חשבון לאף אחד. הוא יכול לשתף פעולה עם יהודים, ערבים, חרדים, מתנחלים או חברים מהשמאל הקיצוני. יש לו דעות, אבל אין לו מחנה. “אני חושב שהבנתי שאני בשליחות, ובאמת לאורך שנים הייתי הדוקומנטריסט המזרחי היחיד”, הוא אומר. “גם אם היו עוד יוצרים מזרחים, הם היו מנוכרים למאבק. הייתי אוכססיבי ואני עובר עם מי שיש לו מצפן מוסרי. יש כאלו בכל מחנה. לצערי הרבים השתנו. הגיעו אנשים, חלקם פוליטיקאים, חלקם אנשי תקשורת, אנשים משפיעים, שלקחו את השיח המזרחי ואת הנתונים שאספנו בעמל רב, ורתמו אותם לצרכים פוליטיים. הרגשתי שהמאבק המזרחי הוכתם במניפולציות פוליטיות וולגריות.”

“ישראל הראשונה והשנייה?”

“אני מאמין לאוטנטיות של גלית דיסטל ושל אבישי בן חיים ושל כנרת בראשי, עם כולם עברתי או שאני בקשר, אבל הם עשו עבודה קלה מדי. כי המאבק המזרחי הרבה יותר מורכב. לטעון שהימין אוהב מזרחים והשמאל שונא מזרחים זו פשוט עבודה עצלנית. הם הפכו מאבק צודק לקלישאה שטוחה, רדודה, עשו רוקציה כל כך אלימה ומהותית לעניין

כך דרמטי, שזה ממש לא נשאר רק אצלי. על הפוסט הזה היו הרבה מאוד לייקים של חבריי מהשמאל הרדיקלי. אני חושב שכולם הרגישו ככה, כי היה פה טבח, ואנחנו עוד לא תקפנו ועוד לא הרגנו ועוד לא השמרנו. שבוע אחרי זה כבר חזרתי לעצמי. ברגע שנורתה הפצצה הראשונה בלי שכל, וראיתי את תמונות הילדים והנשים (בעזה), וכולם סביבי חזרו לשיח של שנאה לפיו כולם אותו דבר, אני גמרתי את הרומן הקצרצר שלי עם הציונות. אני כן מודה שבשבוע הראשון, עד שהמלחמה העצימה, כשהיינו בשיתוק וכפחד, פתאום הבנתי את חשיבותו של הבית לעם היהודי. כל לילה הלכתי למיטה מוטרף מדאגה – מה יקרה אם לא יהיה לנו בית? מה יהיה? זה הבחיל אותי. פתאום, לראשונה בחיי, בגיל 66, הרגשתי שהארמה רועדת לי מתחת לרגליים כיהודי. שמעתי את כל הקולות של כל היהודים מכל

של ניכור. במקור זה היה המנוע של הספר – הוא לא נעצר בקיבוצים. הוא הורג גם את השמאל, ואת המשפחה שלו. את כולם. אני זוכר שבי-8 באוקטובר התקשרתי לרוני מודן והודעתי לה שהספר גנוה. היא זו ששיכנעה אותי לכתוב אותו, וכתבתי בעצם את הספר פעם שנייה. הפעם בלי המנוע של רצח הזהויות. זה ממש לכתוב את זה כמעט מההתחלה.”

האפליה לא נעלמה והעוולות לא השתנו. אז מה השתנה?

“האיך. אני מבין שאני ה'ביחד ננצח'. לא הקלישאה של השלטון, אלא ה'ביחד ננצח' האמיתי. הקיבוצים השתנו, המזרחים השתנו, גם החרדים, הערבים והמתנחלים כל הזמן זויים. אני לא עסוק יותר בלחפש אויבים, אלא בלהבין איך מייצרים פה משהו חדש ואיזה שותפים מפתיעים יכולים להיות לי. התודעה המזרחית שלי התחילה בגיל מבוגר. לא היו רשתות והנגישות הייתה מוגבלת. את הנתונים ואת פסקי הדין היה צריך ללקט כמו נמלים, בעשר אצבעות. ההיסטוריה לא הייתה מנוסחת, לא היו מקורות ידע אמין, אחרים ומקובלים על כולם. הצבנו כהר. היום אנחנו במקום אחר.”

בתחילת אוקטובר, ממש אחרי שהמלחמה נפתחה, כתבת בפייסבוק: “מזעזעלם לא הרגשתי כל כך ציוני”. זה עוד בתוקף? “בימים הראשונים זה היה עניין גדול. פתאום חזרתי למוזיקה של הלהקות הצבאיות, מה שאוהבים לקרוא לו ‘ארץ ישראל הישנה’. כל מה שעיצבן אותי, פתאום עבר עליי. הפחד על גורלנו היה כל

“לא אוהב אצבע בעין”. רגב

שבת בצהריים, ביום שמחת תורה, היוצר והדוקומנטריסט רון כחלילי יורד אל הרכב שלו ותולש את המדבקה שעליה כתוב “די לקיבוץ”. כחלילי יוצר פורה, אבל מוזהה עם סדרות וסרטים שעוסקים בפצע המזרחי ובאפליה. הוא הקריש את מיטב שנותיו למאבקים בשערים הצהובים בניסיון לשנות את חלוקת הכוח והמשאבים. אבל בי-7 באוקטובר משהו השתנה. “אני זוכר את הרגע שבו ממש התבהר לי שאני, לחגיגה הזאת לא מצטרף יותר. יש לי ביקורת, היא נוקבת, היא אמיתית, היא יושבת על נתונים, אבל היה פה אסון בלתי נתפס ובסופו של דבר מדובר באחים שלי. אני זוכר היטב איך ראיתי את הקיבוצניקיות הקשיות חוזרות מהשבי והתביישות. עכשיו אני אגיד ‘די לקיבוץ’? מה אני, חמאס? גם ככה עוד לפני האסון הממשלה רכבה פה על השסע, על הכאבים, ורצתה לסכסך בינינו ולייצר גושים שאויבים זה לזה. אבל אחרי מה שאחיי עברו בקיבוצים, החלטתי שאני לא מוכן להמשיך לרצוח בהם.”

כחלילי לא סתם בוחר מילים. אחרי שנים של יצירות מצליחות כמו “ערסים ופרחות – האליטות החדשות”, “אכלו לי שתו לי הדור הבא” ו“קרוצים – סיפורם של המשתכנזים בישראל”, הוא יודע היטב איך יצירה מצליחה לייצר סערה. וכזו גם היצירה החדשה שלו – ספר פרוזה חדש בשם “שאול”, על שם גיבור הספר שכמעט נולד רוצח. או, כמו שקורא לו כחלילי: רוצח זהויות.

“באחת הסצנות הראשונות בספר, הגיבור נוסע לקיבוץ עם תת-מקלע, תרמיל וקרייה, והורג את כל הקיבוץ. סיימתי לכתוב את הספר וכתב היד כבר היה ערוך לפני 7 באוקטובר. אפילו כריכה הייתה”, הוא אומר על היצירה בגרסתה המקורית. “כמובן שכשכתבתי את זה, זה היה ללכת רחוק עם יצירה, לא יכולתי לדמיין מה יתחולל פה. הגיבור ממש עובד אחר-אחד והורג את כל התושבים, כל החברה שלו, את כולם. הוא גם יורה בכל הסמלים – מגדל המים, חדר האוכל, כל המקומות שהיה בהם והרגיש מהם סוג

“בימים הראשונים הפחד על גורלנו היה כל כך דרמטי. פתאום הבנתי את חשיבות הבית לעם היהודי, הלכתי לישון מוטרף מדאגה. אחרי שבוע חזרתי לעצמי והרומן הקצרצר שלי עם הציונות נגמר”

המזרחי עד שפתאום הרגשתי לא מזרחי. פתאום גם צצו כל מיני שומרי סף של המזרחיות, שהתחילו לחלק ציונים מי מזרחי טוב בעיניהם. אני לא ביביסט, לא דתי, לא מסורתי, אז אני לא מזרחי? סליחה! לא שמעתי טוב. אני, שהקמתי את הערוץ המזרחי הראשון בטלוויזיה – בריוה – שהמשימה הראשונה שעמדה לנגד עיניי הייתה לפרק את הסטריאוטיפ ולהציג כמה שיותר מגוון בתוך המזרחיות, פתאום עומד מול ‘מיניסטריון האמת’? לא מתאים לי.”

יש רגע אחד שכחלילי נשנק. כשאנחנו מדברים על נוער מזרחי, פריפריאלי, שנדחק אל הימין הקיצוני. זה רגע שמעלה גם לי דמעות בעיניים. השיחה הזו לא סטרילית, כל אחד מהם יכול היה להיות קרוב משפחה שלנו.

“תראי, מה שקורה לנו, המזרחים, זה החטא ועונשו. זרקו אותנו לשולי המדבר, הפכו אותנו לעבדים, לקחו אוכלוסייה

הדרורית, את הפחד הקמאי של ‘לאן נלך?’ החברים שלי אולי יחזרו לאירופה, אבל לאן אני אלך? לאן יחזרו התימנים? פחדתי שלילדים שלי אין מולדת.”

מה קרה לרגש הזה?

“הוא נכנס לפרופורציה. אנחנו החזקים, אנחנו אלו עם הצבא, הנשק והתמיכה של ארצות-הברית. יש לנו אחריות. וכמו שלא כל המזרחים גוש אחד ולא כל האשכנזים גוש אחד, אז גם הפלסטינים או העותים הם לא הרוע המוחלט.”

אחרי שהצליח להסיר מליבו את החשש הקיומי שנולד בפרוץ המלחמה, התחושה המקננת אצלו שנה לאחר מכן היא בעיקר תסכול על קונספציה פחות מדוברת. “תרבותית זה משגע אותי”, הוא אומר. “אנחנו, המזרחים, יכולנו להיות גשר לשלום. יש לנו את הידע הזה, את הגן הזה, שיועד לחיות עם הערבים. בטורקיה ובירדן הרגשתי בבית, גדלתי בבית

27.32x33.18	4/4	58	עמוד	ימים	7	ידיעות אחרונות	27/09/2024	91696474-6
שאל - מאת רון כחליל - 70076								

צילום: יאיר שגיא

ענקית ושמו אותה בלי עץ, בלי בית ספר, בלי מים, בלי רוח. בלי כלום. גמרו אותנו. מתוך המקום הנורא הזה נולדו גם הביזיון וגם הימין הקיצוני. יש קורלציה מוחלטת – בכל העולם, לא רק פה – בין אי-השכלה לבין לאומנות או עמדות דתיות קיצוניות. מנעם מאיתנו את המורים הטובים ביותר? מנעם מאיתנו את בתי הספר הטובים ביותר? שלחתם אותנו ללמוד נגרות, נפחות וסנדלרות? זה מה שקיבלתם. אני המון שנים במאבק, ואני נאבק עבור כולם, אבל משהו בי נשבר. לראות נוער שוליים מוזרח צועק בכיכר החטופים, זה גומר אותי. לפני כמה זמן הייתי עם הבת שלי בים, ופתאום חבורה של נערים מוזרחים מוציאים רמקול צמוד אלינו. ניגשתי בעדינות וביקשתי שיווון, ועשרה בחורים מגיעים אליי, מתקרבים, מאיימים עליי ועל הבת שלי. מיד עפתי משם, אני לא טיפש. אבל אז אני רואה שמאחורי יושב עיתונאי שתמיד יורד עליי ועל המאבק המזרחי. לצערי הוא גועז בן גזענים. הוא אומר לי: 'רונצ'וק, בשבילם אתה נלחם. אתה מתחרט?'

ומה ענית?

"לא מתחרט. צדק הוא צדק. הוא צדק, ואמשיך להילחם. אבל אני מבין שכשהתחלתי את המאבק, גוננתי ונלחמתי את מלחמתם של המוחלשים; היום זו מלחמה של ההגמוניה החדשה, אז אני שואל את עצמי, עבור מי אני נלחם? למען מירי רגב, או למען חיים לוי מבית שאן? היא רוכבת על הבעיה שלו כדי להתקדם קדימה. היא לא פותרת את הבעיה אלא מנצלת אותה. כשהיא הייתה שרת התרבות היא הייתה שרה נורא תקשורתית. פתאום כולם דיברו על תרבות, הערכתי את זה ונתתי לה את כל הגב והגיבוי. כמוכן שגם שילמתי על זה מחירים כבדים במיליה שלי, אבל זה לא הוויז לי. חשבתי שהיא אמיצה ושהיא משנה פה את סדרי העדיפויות, אבל פתאום אתה מבין, וואלה, היא עוברת גם עליי. פתאום אתה מבין שכל המזרחיות הזאת זו מקפצה

מופסד מכל העולמות. אני בעצם לא שייך לשום מקום. תלוש בימין ובשמאל. כשאתה מגיע לשם, אתה כמו בוגר, כמו שתול. הייתי שם בהתחלה, ואפילו עמרתי עם הבת שלי. ואז ניגשה אליי אישה מבוגרת, ואמרה לי: 'רון כחלילי? מה אתה עושה פה?' עכשיו, סליחה? את בעלת הרחוב? מי את? הסאבטקסט מאוד ברור. אתה מבין שכולם מבינים את מה שאתה מבין. אתה לא שייך. אין שם מוזרחים. ואם יש שם מוזרחים, הם משתכנזים, כמוני."

× × ×

"שאל", שמו של הספר החדש (הוצאת כתר) ושל הגיבור, הוא קצת בן דמותו של כחלילי עצמו. משתכנז, קרוע, פרום, נווד בין זהויות, ילד של אף אחד, חולם על החיבוק הממסדי ורוצה לבעוט לו בפרצוף. שאל מגיע לתל-אביב בשנים

הספרים מת ואף אחד כבר לא קורא. אבל אני מאמין ב'שאל' ובסיבוב שלו בעולם. לא יכולתי לכתוב אם לא הייתי קרוב לעצמי, ובאמת בכל הדמויות יש קצת ממני. השנים כצעיר בתל-אביב היו מאוד, מאוד קשות. זה היה כמו שטייטעל. הייתי המזרחי היחיד בשכונה. ואני רוצה לספר את הסיפור הזה דרך אינטימיות, לא לייפייף או לעגל. להגיד אמת. בספר אני גם בודק עד לאיזה קצה שאל ילך בשביל להשתנות ולהתקבל. בגלל זה הכנסתי את האישיו עם הזהות המינית. הרגשתי שאני חייב גם לפצח את הליכוד."

אצל כחלילי הסוציולוגיה נכנסת גם לחדר המיטות, ובגדול. שאל נע בין מילי הפריפריאלית, שנראית קצת כמו אחותו, לגלעד הגיי האשכנזי – נסיך בן המקום. ושאל אחוז בשניהם במין משולש יחסים סבוכ. כחלילי עורך סערה כשהתראיין בעבר על מיניות של גברים והתייחס להברלים, בעיניו, בין אשכנזיות למזרחיות במיטה.

הבעסת את כל העולם ואשתו.

"בעיקר את אשתו", הוא צוחק. "לא התנסחתי נכון והוציאו דברים מהקשרם. אני עדיין חושב שמפגש בין אנשים הוא קודם כל מפגש סוציולוגי, פוליטי. תמיד. כשהגעתי לעיר השווצית שהייתי עם הבלונדינית, המנכ"לית, השחקנית. אני לא אומר 'צאתי עם שירי ונועה'. גם המרחב הזה ממקם אותך סוציולוגית. לאט, לאט, כשהקליפות מתקלפות, נשאת נפש מול נפש. אבל ברור לי לחלוטין שיש הבדל בין נשים אשכנזיות לבין נשים מוזרחיות, יש הבדל בין נשים לבנות לבין נשים שחורות, יש הבדל בין נשים דתיות לבין נשים חילוניות. יש הבדלים סוציולוגיים, תרבותיים, עמוקים, שגם באים לידי ביטוי בסקס, ברגש, במלא דברים."

שאל הולך מאוד רחוק.

"יותר רחוק ממני. זה העניין, שהוא מוכן ללכת את האקסטרה מייל הזה בשביל המטרה. השאלה של הספר היא, כמה אתה מוכן לחצות את הנחר כדי להיות חלק מקהילה שאתה חושב שהיא עילאית מתנשאת. איזה מחיר אתה מוכן לשלם. אני לא הייתי מוכן לעשות המון דברים כרון, ואיפשרתי לשאל כן לעשות אותם."

× × ×

עכשיו כחלילי החליט לקחת הפסקה מהקולנוע הדוקומנטרי. את הלב הוא שם בבית הקפה החדש שפתח יחד עם חברו יוסי אוהיון. תת-תרבות הוא בית קפה לא שגרתי בקצה שוק הכרמל. בין הים לבססות נולדה זולה מרגשת, שהיא גם סלון תרבות וגם מקום מפגש שחותר תחת הפוזה התל-אביבית. "הקולנוע הדוקומנטרי פחות מעניין אותי, ובייחוד אחרי 7 באוקטובר. רוב הסרטים הם אישיים אבל לא אוניברסליים, סרטי פשע ודוקוסלב על כל סלב סוג ו'. אפס ביקורת, אפס קונטקסטים, אפס חשיבה אוניקטיבית. אחרי 7 באוקטובר הקולנוע הדוקומנטרי הפך לזרוע שלטונית"

עטיפת הספר

ועכשיו תורי. כנראה שאין גבר שלא חולם להקים בית קפה, אז הנה, הגשמו את זה. שם אפשר לדבר עם אנשים אמיתיים, לא עם סטריאוטיפים. להיפגש באמת. זה הדבר שאני הכי צמא אליו."

לא תחזור לדוקו?

"הסדרה שלי על המשתכנזים שודרה שלושה ימים לפני 7 באוקטובר ועוררה רעש ודיון עצום. והנה, הכל נמחק מול הטבח והמלחמה שפרצה אחריו. אני לא רק מוזרח, ויש עוד נושאים בוערים בעולם. ברור לי שאני אעשה עוד סרטים וסדרות, אבל בזמן אחר. אני לא חושב שאני אשוב לקרע העדתי. בינתיים אכתוב ספרים, אאכיל אנשים בממולאים בבתי קפה ואולי אעשה סרטים על גירולי חסה בשטחים."

chensror@gmail.com